

BROEDVOGELS VAN HET BEEKBERGERWOUD IN 2015

Gerrian Tacoma

Sinds 1993 voert onze vogelwerkgroep een broedvogelinventarisatie uit in een deel van het voormalige Beekbergerwoud (Het Woud). Dit gedeelte ligt in een hoek ten westen van de A50 en ten noorden van de Woudweg.

Werkwijze BMP

Tellers waren dit jaar: Bert Peters, Harm Schoten, Jan van Bijsterveld, Roel Bakker en Gerrit de Jong.

Het gebied is geïnventariseerd volgens de uitgebreide territoriumkartering. Hierbij liepen één tot drie mensen een ronde door het gebied. Zij noteerden de territoriumindicerende waarnemingen van alle vogelsoorten op een veldkaart schaal 1:4000. Territoriumindicerende waarnemingen verschillen per vogelsoort. Behalve om zingende of baltsende mannetjes kan het ook gaan om paartjes, vogels met voer of nestmateriaal, nestvondsten en jonge vogels.

Er zijn acht telrondes gelopen, waarvan één keer met de start om 8.00 uur. De overige bezoeken startten een half uur voor zonsopkomst. De bezoeken die we voor 12 en 26 juli hadden ingepland, hebben we laten vervallen, omdat we niet de indruk hadden dat deze telrondes nog waardevolle aanvullende informatie zouden opleveren. In tabel 1 staat een overzicht van de bezoekdata en -tijden.

Tabel 1 Bezoekdata en -tijden

datum	tijd (aantal minuten)
22 maart	6.05 – 9.20 (195)
4 april	6.25 – 9.40 (195)
18 april	6.00 – 8.45 (165)
3 mei	5.30 – 9.10 (220)
17 mei	5.00 – 9.30 (270)
31 mei	8.00 – 11.35 (215)
14 juni	4.45 – 8.45 (240)
28 juni	4.45 – 9.00 (255)

De tellingen vinden bij voorkeur plaats op zondag, omdat dan de geluidsoverlast van de A50 het kleinst is. Alleen de tweede en derde telronde zijn verplaatst naar de zaterdag in verband met andere tellingen van de vogelwerkgroep op de zondag. Overigens is in de loop der jaren het verkeer op de A50 zodanig toegenomen, dat er ook op zondag wel sprake is van enige hinder door het verkeerslawaai.

Bij ieder bezoek is de looproute op een ander punt gestart om niet steeds op ongeveer hetzelfde tijdstip op dezelfde plaats te zijn.

Alle waarnemingen zijn overgezet op digitale kaarten via de website van Sovon, voor iedere soort één. Daarna zijn de waarnemingen automatisch geclusterd tot territoria. Na het clusteren hebben we alle territoria kritisch bekeken aan de hand van de criteria uit de BMP-handleiding van Sovon (Van Dijk, 2011) om eventuele invoerfouten er uit te halen.

Resultaten

Op 31 mei viel er wat lichte regen, maar verder waren de weersomstandigheden tijdens de tellingen vrij gunstig. In tabel 2 staat een overzicht van alle soorten die in de jaren 1993 tot en met 2015 zijn geteld als broedvogel. Omwille van de ruimte zijn de jaren 1993 tot en met 2000 samengevoegd tot één kolom, waarbij steeds het hoogste aantal territoria in die periode is genomen.

Tabel 2 Overzicht van waargenomen broedvogels in BMP Het Woud van 1993 t/m 2015

	max 1993 tm 2000	2001*	2002	2003	2004	2005	2006	2007**	2008	2009	2010	2011	2012	2013***	2014	2015
dodaars	0	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	2	3	2	1	2
knobbelzwaan	0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
grijsgans	0	-	-	-	-	-	-	2	7	2	1	1	2	2	2	2
nijlgans	0	-	-	1	-	-	-	2	2	2	1	1	1	1	1	1
mandarijneend	0	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
krakeend	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
wintertaling	0	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
wilde eend	2	-	-	-	-	-	1	11	13	15	8	5	7	3	8	9
soepeend	0	-	-	-	-	-	-	-	1	3	3	3	2	-	1	1
wespendief	0	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	1	-
havik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
buizerd	3	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	-	-
torenvalk	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
boomvalk	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Tabel 2 Overzicht van waargenomen broedvogels in BMP Het Woud van 1993 t/m 2016

	max 1993															
	tm 2000	2001*	2002	2003	2004	2005	2006	2007**	2008	2009	2010	2011	2012	2013***	2014	2015
fazant	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
waterral	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	1
kwartelkoning	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
waterhoen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	3	4	5	7
meerkoet	0	-	-	-	-	-	-	7	8	12	11	8	8	7	10	7
scholekster	0	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
kleine plevier	0	-	-	-	-	-	-	2	2	3	-	1	-	6	-	-
kievit	0	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-
holenduif	5	1	1	2	-	1	2	2	1	2	2	2	3	2	5	4
houtduif	28	5	12	5	4	8	8	10	6	10	11	8	10	10	10	8
Turkse tortel	3	-	1	1	1	3	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-
zomertortel	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
koekoek	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	1	1	1
steenuil	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ijsvogel	0	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-
groene specht	0	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	2	2
grote bonte specht	4	-	3	3	1	2	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5
kleine bonte specht	2	-	-	1	2	1	2	1	1	1	1	1	-	1	1	-
boompieper	0	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
graspieper	0	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
witte kwikstaart	0	-	-	-	-	-	-	4	1	1	-	-	1	4	-	1
winterkoning	48	38	44	43	43	49	52	40	43	38	29	31	41	27	38	47
heggenmus	15	6	13	11	16	15	15	19	16	12	12	13	14	8	11	17
roodborst	9	8	6	8	8	10	4	9	4	5	5	5	4	4	4	11
nachtegaal	4	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
blauwborst	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	1	-	-
gekraagde roodstaart	0	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
roodborsttapuit	0	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	3	2	-	-	2
merel	29	15	35	21	14	18	13	18	11	16	12	14	17	20	21	24
zanglijster	7	4	7	12	11	14	8	8	13	5	8	8	11	13	13	13
grote lijster	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
sprinkhaanzanger	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	3	3	-	-	1
bosrietzanger	5	-	-	2	1	3	6	-	1	8	12	9	13	15	14	16
kleine karekiet	2	-	-	1	-	-	-	-	3	1	6	8	8	10	8	10
spotvogel	4	1	-	2	4	3	5	3	6	5	4	6	3	3	4	5
braamsluiper	2	1	-	-	1	2	1	1	1	-	-	1	-	1	1	-
grasmus	9	6	9	10	11	7	14	12	11	14	17	18	21	30	29	24
tuinfluit	25	16	11	12	16	14	19	18	15	10	13	17	19	18	25	21
zwartkop	29	18	25	22	28	31	29	26	28	33	38	33	39	33	31	37
tjiftjaf	47	28	37	32	38	31	28	44	25	34	35	45	39	32	36	31
fitis	3	2	2	1	1	-	6	6	6	3	9	10	14	14	10	12
goudhaan	0	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
gouwe vliegenvanger	0	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
bonte vliegenvanger	0	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
staartmees	4	1	5	5	4	3	3	1	3	3	2	-	-	1	1	1
glanskop	1	-	1	-	-	3	4	-	1	2	-	1	-	1	-	2
matkop	4	2	3	4	3	2	4	3	1	-	1	1	-	-	1	1
kuifmees	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pimpelmees	10	1	10	10	6	13	8	12	13	8	13	12	12	9	13	17
koolmees	27	6	30	20	17	19	22	18	15	17	15	19	16	15	18	21
boomklever	0	-	2	1	1	-	2	1	2	2	3	2	1	3	3	3
boomkruiper	11	4	9	6	7	8	8	10	7	7	8	9	8	11	14	13
wielewaal	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
gaai	4	1	6	5	4	3	2	1	4	4	5	2	3	4	4	5
ekster	8	-	4	2	1	3	1	1	2	1	2	-	2	-	1	1
kauw	17	n.g.	12	19	2	2	3	2	2	1	-	1	-	-	5	1
zwarte kraai	9	-	7	8	5	8	1	5	6	2	3	2	2	4	3	4
spreeuw	16	n.g.	14	10	14	29	20	8	4	6	11	8	7	6	9	8
huismus	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ringmus	5	-	-	-	1	-	-	-	2	2	-	-	1	-	-	-
vink	9	10	10	11	8	15	14	20	12	9	14	12	10	15	16	15
groenling	1	-	1	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	2	4
putter	0	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	3	3
goudvink	0	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	1	4
appelvink	0	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	1	2	-	1
rieltgors	1	-	-	-	-	-	-	2	5	2	5	6	9	4	5	6
aantal soorten		23	32	36	34	33	37	44	53	52	44	49	43	45	47	51
aantal broedparen		176	324	297	279	324	315	343	322	320	334	345	372	356	399	436

n.g. = niet geteld

* = MKZ-crisis

** = eerste broedseizoen na uitbreiding en herinrichting van het gebied

***= eerste broedseizoen na herinrichting van het gebied

watervogels

De knobbelzwaan was voor het eerst sinds 2009 aanwezig met één territorium. Verder waren er geen grote verschuivingen bij de watervogels.

rietvogels

Waterhoen, kleine karekiet en rietgors vertoonden allemaal een lichte toename en de sprinkhaanzanger was voor het eerst sinds de grote ingrepen van 2012 weer aanwezig met één territorium.

struweelvogels

Voor het eerst sinds 2012 was de roodborsttapuit weer aanwezig. Bij enkele andere struweelvogels, zoals winterkoning, heggenmus, roodborst en zwartkop was er sprake van een duidelijke toename.

bosvogels

Bij de bosvogels valt de afwezigheid van roofvogels op. Er zijn wel diverse soorten roofvogels waargenomen, maar er waren onvoldoende geldige waarnemingen voor het vaststellen van een territorium. De kleine bonte specht ontbrak eveneens, maar grote bonte (5 territoria) en groene (2 territoria) waren nadrukkelijk aanwezig. De grote lijster had voor het eerst sinds 2007 een territorium. De wielewaal, die in 2014 voor het eerst aanwezig was, heeft in 2015 de weg naar het Beekbergerwoud helaas niet weten te vinden.

soorten van de Rode Lijst

Er konden zes soorten van de Rode Lijst genoteerd worden, namelijk koekoek, groene specht, graspieper, spotvogel, matkop en huismus. De spotvogel is al jaren prominent aanwezig in het gebied, dit jaar met vijf territoria. Van twee soorten werd voor het eerst sinds lange tijd een territorium vastgesteld, namelijk graspieper (2008) en huismus (2000).

wel waargenomen, geen territorium

Een aantal soorten werd wel één of meerdere malen waargenomen, maar de waarnemingen voldeden niet aan de criteria voor het vaststellen van een territorium. Bij aalscholver, grote zilverreiger, blauwe reiger, ooievaar en grauwe vliegenvanger betrof het zichtwaarnemingen van een individu, waar minimaal territorium- of nestindicerend gedrag vereist is. Van krakeend, wintertaling, zomertaling, wespindief, sperwer, buizerd, boomvalk, watersnip, houtsnip en ijsvogel waren er geen of onvoldoende waarnemingen binnen de datumgrenzen.

Hoewel deze soorten niet als broedgeval genoteerd konden worden, is het Beekbergerwoud voor deze soorten wel belangrijk als fourageer- en slaapplek.

Conclusie

Na de beheersmaatregelen van najaar 2012, toen het gebied er aanvankelijk vrij kaal uitzag, heeft de vegetatie zich al weer goed hersteld. Dat is te merken aan de toename van het aantal riet- en struweelvogels. Het is verheugend dat twee soorten die na de ingrepen verdwenen waren, te weten roodborsttapuit en sprinkhaanzanger, in 2015 weer aanwezig waren. We hopen dat in 2016 ook de blauwborst het Beekbergerwoud weer aantrekkelijk genoeg vindt om er te broeden.

Gebruikte literatuur

Bijlsma, R.G., 1997, Handleiding veldonderzoek roofvogels, KNNV Uitgeverij, ISBN 90 5011 96 7

Dijk, A.J. van, 2011, Handleiding Broedvogel Monitoring Project, Sovon vogelonderzoek Nederland en CBS NatuurCompendium 2003 CD-rom Milieu- en Natuurplanbureau, Centraal Bureau voor de Statistiek en Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek

Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels, 2004, Vogelbescherming Nederland, Tirion Natuur en Sovon, ISBN 90 5210 598.7